Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԳՈՐԾՕՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՔԱՑՈՒՄ 1875 ԱՄՍՈՅ

ՆԻՍՏ Ժ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՐՏՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՒՐԱՏԵԱՆ
1875

ԴԻՒԱՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

[illegible] ԴԻՒԱՆ

Ստեփան Ասլանեան	Փաշա	Ատենապետ
Ռուսինեան	Էֆէնտի	"
Գրիգորատուր Նալպանդեան	"	
Համբարձում Մ. Ալահվերտեան	"	ա. Ատենադպիր
Յարութիւն Մելքոնեան	"	բ. "
Պօղոս Պ... [illegible]		

ՁԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ		Ատենապետ
Տ. Յովհաննէս Ք. Ս... [illegible]		
Ներսէս Ալահվերտեան	Էֆէնտի	

ԴԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տիգրան Յուսուֆեան	Էֆէնտի	Ատենապետ
Գէորգ Սոփիպրեան	"	
Խորէն Կիւմիւշկէրտանեան	"	

ՏԱԼՈՒԱԾՈՑ ԴԻՒԱՆ

Գրիգորատուր Նալպանդեան	Էֆէնտի	Ատենապետ
Յովհաննէս Աճէմօղլեան	"	
Յովակիմ Հալաճեան	"	

ՀԱՄԱՐՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Ստեփան Պէյլերեան	Էֆէնտի	Ատենապետ
Յովհաննէս Լաստեան	"	
Միհրան Մկրտչեան	"	

ՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Յակոբ Ալահվերտեան	Էֆէնտի	
Տիգրան Կիւմիւշկէրտանեան	"	
Օգոսէն Խաչատուրեան	"	

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տ. Մատթէոս Վ. Իզմիրլեան		Ատենապետ
Տ. Գրիգոր Ք. Աճէմեան		
Սեննեքերիմ Մանուկեան	Էֆէնտի	

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Կարապետ Շահպազեան	Էֆէնտի	Ատենապետ
Յովսէփ Մադլըմեան	"	
Ստեփան Փափազեան	"	

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Խաչատուր Միսաքեան	Էֆէնտի	Ատենադպիր
Կարապետ Խիթիճեան	"	
Յարութիւն Մէրճէմ-Գուլի	"	

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ԲԱՑՈՒՄ 1875 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ ԺԵ.

7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1875

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ՏԷՐ ԽՈՐԷՆ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ-ՊԷՅ (Ատենապետ)
ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ. — ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇԱ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

1. Գրիգոր Արքեպիսկ. Բ. Պ
2. Խորէն " Նար Պէյ
3. Կարապետ " Սերոբեան
4. Ամբրոսիոս Վ. Ոսկերիճեանց
5. Գաբրիէլ " Թաթարեան
6. Խորէն " Կիրակոսեանց
7. Հմայեակ " Դիմաքսեան
8. Մատթէոս " Իզմիրլեանց
9. Յովհաննէս " Փափազեան
10 Ներսէս " Ալլահեան
11 Պօղոս " Խօլասեան
12. Եզնիկ " Ապահունի
13. Արիստակէս Պ. Մամբրէեան
14. Գէորգ Ապտուլի Բ. 2
15. Գրիգոր Աճէմեան
16. Խորէն Փէշտիմալճեան Բ. 2
17. Յարութիւն Սերովբեան
18. Յովհաննէս Մէկրեան
19. Սուքիաս Սանտալճեան
20. Սահակ Տ. Սարգսեան

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆՔ

(Ա. Վիճակ)

Գումգափու, Ըլանլը փողոց և Գումգափուի դուռ

21. Գրիգոր Պէրպէրեան Բ.

Բ. Բացակայութիւն առաջին։
Բ. 2 Բացակայութիւն երկրորդ։
Բ. Պ Բացակայութիւն կանոնաւոր պատճառաւ։
Հր. Հրաժարեալ։

22. Գէորգ Սափֆարեան
23. Խաչիկ Մանկասարեան
24. Կարապետ Ագարդմեան Բ. 2
25. Համբարձում Մաքսուտեան Բ. 2
26. Միհրան Գափամաճեան
27. Յովհաննէս Խօրասանճեան Բ. 2
28. Յովհաննէս Պզտիկեան Բ. 2
29. Յովհաննէս Սուքիասեան Բ. 2
30. Ն. Մէզպուրեան Տօքթօր
31. Պօղոս Պաղտասարեան Բ.
32. Պետրոս Քէշիշեան Բ. Պ
33. Ռուսինեան
34. Սարգիս Ազարեան Բ. 2
35. Սահակ Աբրօ
36. Սեննեքերիմ Մանուկեան Բ.
37. Փէշտիմալճեան Տօքթօր

(Բ. Վիճակ)

Պէշիկթաշ

38. Բարսեղ Հալաճեան
39. Կարապետ Ա. Խիթիճեան
40. Յարութիւն Մարգարեան

Եէնիգաբու

41. Խաչատուր Ղազարոսեան Բ. Պ
42. Կարապետ Գ. Փափազեան Բ.
43. Մարուքէ Յէնիկեան
44.

Իւսկիւտար Ս. Խաչ

45. Յովհաննէս Շահեան
46. Յովսէփ Ս. Մադլըմեան
47. Սերոբէ Գասապեան
48. Ստեփան Ասլանեան

Իւսկիւտար Ս. Կարապետ

49. Միհրան Պաշճիքթաշլեան
50. Յովհաննէս Ճիվելեկեան
51. Նիկողոս Ալահվերտեան Բ.
52. Տրդատ Փափազեան

(Գ. Վիճակ)

Բերա

53. Արիկ Օհանեան
54. Գրիգոր Ալէմշահեան Բ.
55. Մարտիրոս Յ. Տիրէեան Բ.
56. Միքայէլ Մանուկեան
57. Նշան Պոյաճեան
58. Ստեփան Խազիրեան
59. Տիգրան Մ. Էֆէնտեան Բ.
60.
61.

Գասըմ փաշա

62.

Միջագիւղ

63. Կարապետ Պ. Պէրպերեանց Բ. Պ
64. Յակոբ Կոստանդեան Բ. Պ
65. Յակոբ Պ. Նորատունկեան
66. Յովհաննէս Ալթունեան
67. Տիգրան Եուսուֆեան

Պէյլէրպէյ և Չէնկէլքէօյ

58. Յարութիւն Մէրճէմ—Գուլի

(Գ. Վիճակ)

Զուզկունճուկ և Իճատիյէ

69. Յովհաննէս Լաստեան Բ. 2
70. Ստեփան Պէյլերեան Բ.

Գատրգիւղ

71. Կարապետ Շահպազեան Բ.
72. Մկրտիչ Մուրատեան Բ. Գ

Նարլըգափու

73. Յակոբ Էչմէնեան

Էնիմահալլէ Սամաթիոյ

74. Օհան Խաճատուրեան Բ.

Թօփգափու

75.

Լանկա Ս. Նշան և Ս. Աստուածածին

76. Գարեգին Յ. Մելիքեան

Գույումճուք

77. Աստուր Իփրաղաչեան

Հիսար և Փոյանի գիւղ

78. Յովհաննէս Նուրեան

Նոր գիւղ և Արլենիա

79. Ղազար Հովուեան

Պերա

80. Աստուր Գուչատալեան
81. Մկրտիչ Գ. Լատեան
82. Յովհաննէս Կրճիկեան Բ. 2

Քարագիւմրիւկ

83. Յարութիւն Ջինճիրճեան
84. Յարութիւն Գ. Տատեան Բ. Գ

(Ե. Վիճակ)

Սամաթիա

85. Աւետիս Պէրպէրեան
86. Աւետիս Քոլոլեան Բ. 2
87. Եղիազար Մելիքեան Բ. Գ
88. Միհրան Ճափճափեան
89. Յակոբ Քազազեան
90. Յակոբ Ալեան Բ. Գ
91. Նազարէթ Շահպազեան Բ. 2
92.
93.
94.

Խասգիւղ

95. Աբրահամ Ալթուն Տէրէի Բ.
96. Խաչատուր Գ. Միսաքեան
97. Ովսէփ Պէշլիկեան Բ.
98. Սարգիս Ալաջաճեան
99. Սարգիս Արզումանեան Բ.
100. Սիմոն Միքայէլեան

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

Կարին

101. Մանուկ Աղանեան Բ.

Քէօթահիա

102

Ադրիանուպոլիս

103. Ռուբէն Կիւմիւշկէրտանեան Բ.

Նիկոմիդիա

104. Տիգրան Կիւմիւշկէրտանեան

Ակն

105. Պետրոս Միսաքեան

Ղարահիսար

106.

Արաբկիր

107. Կարապետ Խաչիկեան

Բաղէշ

108

Պրուսա

109. Քրիստոսատուր Ղազարոսեան Բ.

Եւդոկիա

110. Մելքոն Հայրանեան Բ.

Ամասիա

111. Համբարձում Ալահանեան

Բալու

112. Յովհաննէս Աղասարեան Բ. Գ

Եդեսիա

113. Յակոբ Խաթինեան

Մանճըլըք

114.

Հաճըն

115.

Երզնկա և Բաբերդ

116.

Թէքիրտաղ

117. Տիգրան Գ. Աճեմեան Բ.

Կեսարիա

118. Մատթէոս Մ. Այվազեան Բ. Գ

Խարբերդ

119. Յովհան Եաղճեան Բ.

Պաղչէճիկ

120. Յովհաննէս Յովակիմեան Բ.

Մուշ

121. Ստեփան Գ. Գ. Փափազեանց

Տիվրիկ

122.

Զէյթուն և Մարաշ

123.

Տրապիզոն

124. Մկրտիչ Կիւրճեան Բ. 2

Պաղտատ

125.

Տիգրանակերտ

126. Թադէոս Թէրզեան

Վան

127. Սիմոն Մաքսուտեան Բ. Գ

Ադաբազար

128.

Հալէպ և Այնթապ

129.

Սեբաստիա

130. Մկրտիչ Մելիքեան

Ռուսճուք

131.

Կարս

132. Աբրահամ Յ. Այվազեան Բ.

Չմշկածագ

133. Համբարձում Սարըքէչեան

Գաղատիա

134

Ադանա

135

Սղերդ

136. Մատթէոս Ալիքսանեան

Եոզղատ

137. Ղազարէթ Պալէօզեան

Մալաթիա

138.

Իզմիր

139.

Եգիպտոս

140

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Վերաքննութիւն Ատենադպրութեան. — Քուէարկութիւն Ա. Յօդուածոյ.

Բ. Տեղեկագիր Դիւանի համարակալութեան՝ քաղաքական ժողովոյ կողմանէ մատուցեալ Հաշուեկշռին վրայ։

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ատենը բացուեցաւ ժամը 7 1/2 ին ի ներկայութեան 44 երեսփոխանաց, որոց վերջին թիւը յանգեցաւ 66ի։

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքի հիւանդութիւնը դժբաղդաբար չարտօնելով ատենապետաւ դարձեալ այսօր բացակայ գտնուելով, Ատենապետ Փոխայի հրաւիրանօք Տ. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազան նախագահեց ժողովին։

Զ.

Ընդունելութիւն նախընթաց երկու նստից ատենագրութեանց

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Երկու ատենագրութիւն ունինք պատրաստ և վերջինը թէև դեռ մի ուշ մնացած, բայց երկուքն ալ ձեռքերնիս հասած են. ուստի երկուքին վրայ ալ դիտողութիւն ունեցողները կը հրաւիրեմ խօսք առնել։

ՊԷՇԻՐԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Վերջին երկու ատենագրութեանց առաջնոյն մէջ եղելոյ բառ մը գրուած է. այդ բառը ժողովն իր տրտատուած չէ, այլ Դիւանը միայն. այդ բառին դէմ կը բողոքեմ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ի՞նչպէս կ'ըսէք. Դիւանն ըրած է այդ բառը, ժողովն ըրած չէ՞։

ՊԷՇԻՐԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Այո՛, ժողովն ըրած չէ. դիտողութիւն կ'ընեմ որ Դիւանն իրաւունք չունէր այդպիսի բառ մը ատենագրելու, քանի որ ժողովը զայն արտասանած չէ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ժողովոյ մէջ ինչ որ խօսուի, հարկաւ Ատենագրութեան մէջ կարձանագրուի. և քանի որ այդ բառը ևս ինքնա արտասանեցի, Ատենագրութեան մէջ ալ բնականաբար երևան կուգայ։ Բայց թէ որ այդ բառին դոհ չէք եղեր, այդ ուրիշ խնդիր է. կրնար բողոք բառնալ և փոխարինութիւն պահանջել, բայց հիմա չէ. այժմ ատենագրութեան խնդրով կ'զբաղինք։

ՊԷՇԻՐԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Ուրեմն բողոքել հարկ է ինձ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այո՛, կրնաք ըսէք. և եթէ ժողովն արժան դատէ, նկատողութեան կառնու ձեր բողոքը։

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴ. — 13րդ նստի ատենագրութեան 278 երեսին մէջ գրուած ատենախօսութեան մէկ սրբագրութեան մէջ սխալ մը կայ. գրուած է՝ «Երբ եկեղեցական Համա-

գումար ժողով գումարել հարկ լինի, այն ատեն միայն արքեպիսկոպոսներ կը հրաւիրէ» ըսէ։ Հոս մոռցուած են ընդ վարդապետս և ընդ քահանայս բառերն, որ անմիջապէս պէտք են յաւելնալ։ Նմանապէս մոռցուած է սա խօսքս ալ, զոր բառ եմ՝ թէ՝ «եպիսկոպոսն ինքնին միայն հեղինակութեամբ չկրնար գործել, այլ միւս եկեղեցական պաշտօնեաներով միասին գործէ»։

Տ. ՊՕՂՈՍ ՎԱՐԴ. — Նոյն ատենագրութեան 279 երեսին մէջ իմ խօսքս ալ խիստ համառօտ և պակաս գրուած է, որ այսպէս ըլլալու էր. «Խնդրէն դուրս չէ ամենևին, վասն զի՝ քանի որ Քաղաքական ժողովոյ պաշտօնն ուսումնասիրելու համար խօսիլ հարկ եղած է, ուրեմն անտեղի չէ Կրօնական ժողովոյ պաշտօնէին և պարտաւորութեանց վրայ ալ խօսիլ»։

Ուրիշ դիտողութիւն բնաւ չըլլալով, նախընթաց ատենագրութիւնը քուէի դրուեցաւ և ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ Ժողովէն։

Զ.

Բացակայութիւն

Ատենապետ Փաշան ծանուցանելով Ժողովին թէ այս անգամ՝ երեսփոխաններէն՝

Ալամեան Յակոբ էֆէնտի
Մելիքեան Եղիազար »
Քէրէստէճեան Պետրոս »

անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ գտնուելու ստիպուած ըլլալնին գրով յայտնած են, անոնց բացակայութեան պատճառը նշանակել տուաւ ներկայութեան տումարին մէջ։

Է.

Պատասխանի Քաղաքական ժողովոյ

Ատենապետ Փաշան Ժողովին հաղորդեց Քաղաքական ժողովէն եկած պաշտօնագիրն, որ կարդացուեցաւ, և ահաւասիկ.

Վսեմափայլ Ատենապետ Փաշա
Ազգային Ժողովոյ

Ազգային Վարչութեան Քաղաքական ժողովս Մայր Դիւանին վերջին 125 թիւ Պաշտօնագրէն զգուշութեամբ վերահասու եղաւ թէ երեսփոխան Պէշիրեան էֆէնտիի հարցապնդումն որ իր պարունակած վիրաւորիչ ակնարկութիւններով Ժողովոյս անդամոց մեծ մասին հրաժարման պատճառ եղած էր, Ազգային Ժողովն անընդունելի է դատեր և իբր չեղեալ համարելով, հարցումն ինքն ստանձներ և իր կողմէն ուղղեր է հետեւեալ կերպիւ, «արդարև այս տարուան քննութեան ենթարկեալ Պիւտճէն կը գործադրուի՞ այժմ, և թէ՝ իրօք ութսուն հազար ղրշ. պարտք կա՞յ գոյացած»։

Հետեւապէս Քաղաքական ժողովս այս պարագային մէջ Ազգային Ժողովոյդ բրած վերջին որոշումն իբր արժանաւոր փափաքմութիւն մը ընդունելով, կը փութայ Ժողովոյդ յիշեալ հարցմանը պատասխանել նախ՝ թէ Պիւտճէին յառաջ քան զվաւերացումն գործադրութեան ենթարկուելն ստուգութիւն չունի։ Ժողովս արդէն Ազգային սնտուկին հաշուեկշիռը ծրագրելով Ազգ. Ժողովոյդ մատուցած է, և ընդհանրապէս եկամտական գործողութիւնները հաշուեկշռին սահմանին մէջ ամփոփելու և անոր պահանջած ուղղութիւնը տալու համար կապուած Ազգ. Ժողովոյդ որոշմանը։ Յայտնի է սակայն որ Ազգ. Վարչութիւնն ունի միջոց իր բազմազան պիտոյքներն ու անխուսափելի ծախքերը, զորս ինչպէս մինչև ցարդ նախորդ վարչութիւններն առանց Ազգային Ժողովէն քուէարկեալ Պիւտճէ ունենալու հոգացեր են, նոյնպէս և Քաղաքական ժողովս Վարչութեան ու Ազգին ընդհանուր գործերը կանոնաւորապէս տնօրինելու համար պարտաւորեալ է հոգալու։ Այսպէս Քաղաքական ժողովս գործադրելով Սահմանադրութեան 13րդ Յօդուածին մէկ կարևոր տրամադրութիւնը, դիւանատան Ատենադպրութեան գրասենեակին՝ որ նոյն յօդուածէն կատանայ իր գոյութիւնը, հաստատած է պաշտօնեայ մը կարգելով 12000 ղրշ. տարեկան թոշակով։ Այս տրամադրութեան ճիւղին հաստատութեան պէտքը նոյն իսկ նախորդ վարչութիւններն ալ ճանչցած են. և Քաղաքական ժողովս ալ իր պաշտօնավարութեան առաջին օրէն զայն զգալով՝ Սահմանադրութեան մէկ ամենակարևոր տրամադրութիւնը յառաջ քան զներկայացումն Պիւտճէի որոշած է գործադրել, և Վարչութեան ուրիշ ծախուց հետ զայս ալ նշանակած է Պիւտճէին մէջ։

Ասկէ բնաւ չհետեւիր որ Քաղաքական ժողովս Պիւտճէն՝ յուսամ նոր կարգադրութեանց համեմատ նաև ուրիշ նոր պիտոյքներ և ծախքեր կան յաւելցած, գործադրած ըլլայ։

Իսկ հարցման երկրորդ և վերջին կէտին գալով, Քաղաքական ժողովս հարկ կը դատէ յայտնել թէ բառ որում սնտուկի մը նիւթական ընդհանուր վիճակը չկրնար այս կամ այն ամսոյ եկամտական հաշուովը դատուիլ և պարտական համարուիլ, և քանի որ մեր ազգային սնտուկին ալ զանազան հասոյթներն ամեն ամիս միևնոյն քանակութեամբ ներս չեն մտներ, այլ մերթ կը նուազին, մերթ կատարեալ և դիւրաւ այսպէս կը գիմաւորեն. հետեւապէս՝ եթէ Սնտուկն երբեմն իր ամսօրեայ գործողութեանց մէջ բանւոյ անձնային գումարներ պարտաթողով, սակայն այս բան պարտք ըսել չէ և տարեգլուխը չհասած կարելի չէ վճռաբար ըսել թէ ազգային Սնտուկը պարտական է։ Տարեգլխուն միայն կրնայ երևան ելնել նաև թէ ո՞րքան պարտական է և փոխարէն ո՞րքան առնելիք ունի. և Ժողովիս ջանքն եղած է միշտ որ Սնտուկին անհրաժեշտ պահանջները գանձուին և եկամտից ներդաշնակութիւնն անվթար մնայ, որով Վարչութիւնս կը յուսայ որ այս տարի բաց պարտք չմնար։

Ի դիմաց Քաղ. Ժողովոյ Ազգ. Վարչութեան

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ	Վ. ԱՏԵՆԱՊԵՏ
Մ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ	ԽԱՉԱՏՈՒՐ Ե. ԱԼԱՆԱՐԵԱՆ

6 Նոյեմբեր 1875

ՊԷՇԻՐԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Խօսք կուզեմ.

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Եթէ Քաղաքական ժողովոյ պատասխանագրին վրայ է ձեր խօսքը, կրնաք խօսիլ։

Այո. պատասխանեց Պէշիրեան էֆէնտի և այն ինչ սկսեր էր խօսիլ, և իր հարցապնդումը կրկնելու մասին ունեցած խօսքերը վստահացնել և զինքն արդարացնել, Ատենապետ Փաշան թոյլ չը տուաւ շարունակել ըսելով.

Ժողովը գիտէ որ հարցապնդման խնդիրը Պէշիրեան էֆէնտիին եղած և Ժողովը յինքն ստանձնած է. հիմա Ժողովն իր բրած հարցման պատասխանն առած է Քաղաքական ժողովէն. պէտք է այս եկած պատասխանին վրայ կարծիք յայտնել։ Սակայն կը տեսնէք որ ատենաբան էֆէնտին դարձեալ խնդիրն իր վրայ դառնալով կը խօսի, և կուզէ արդարացնել զինքն. անոր համար պարտաւորեցայ ընդհատել և իր խօսքին թելը կտրել։ Հիմա պէտք է Ժողովն իր կամքը յայտնէ. եթէ կուզէ լսել Պէշիրեան էֆէնտին, թոյլ կուտամ որ շարունակէ իր խօսքը. իսկ թէ ոչ՝ պէտք է խօսքը ուրիշի տամ, որպէս զի բուն խնդրոյն դառնանք. ասոր քուէի կը դնեմ։

Զայս ըսելով Ատենապետ Փաշան քուէի դրաւ, և Ժողովն ընդհանուր հաւանութեամբ ՉՈՒԶԵՑ մտիկ ընել Պէշիրեան էֆէնտիի խօսքին շարունակութիւնը, և սա կարգադրուած ատենաբանն առնելով բեմէն վար իջաւ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խօսքը՝ Քաղաքական ժողովոյ պատասխանագրին վրայ է։

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Քաղաքական ժողովոյ այն պատասխանագիրը խիստ գոհացուցիչ կը գտնեմ, և պատեհ առիթ կը համարիմ զայն առաջարկել Ժողովին, որ վստահութեան քուէ տայ։

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ՎԱՐԴ. — Կը կրկնեմ Նուրեան էֆէնտիի առաջարկութիւնը։

ՃԱՓՃԱՓԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Եթէ տարեգլխին առնելիքներով մէկտեղ հաշուեկշիռը դիմաւորելու յուսով է որ Քաղաքական ժողովը ծախք մը կը յաւելնէ, սակայն խնայողական սկզբան դէմ է։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ի՞նչ ըսել կուզէք. էֆէնտի, եղականութիւննիդ յայտնեցէք, կաղաչեմ։

ՃԱՓՃԱՓԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Քաղաքական ժողովը կատարեալ վստահութիւն կը ցուցնէ տարեգլխին հաշուեկշիռը հաւասար բերելու. այսինքն՝ պարտք և առնելիք իրարու հետ դիմաւորելու. եթէ այս մասին կասկած չափի ունենանք, պատրաստ ենք ամեն ժամանակ վստահութիննիս յայտնելու։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Շատ աղէկ. բայց հիմա Քաղաքական ժողովն իր պատասխանագրով կը յուսադրէ մեզ որ տարեգլխուն պարտք չմնայ ձգէ. զոր սոյն յուսով վստահութեան

քանի առ չէ՞ր ուզեր, ո՞ր է նպատակնիդ։

ՃԱՅՃԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ո՛չ, ո՛չ, քանի կուսամք, բայց միայն հասկնել կը ժողովին որ խոստման անսեռութեան համանայն չէ Քաղաքական ժողովին ընթացքը։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Եթէ ուրիշ խօսք ըսող չկայ, քանի որ պետք գտնել նախ՝ Քաղ. Ժողովոյ այս պատասխանագրին, որ Ժողովս հարցման երկու կէտերուն միայն կը յայտնէ թէ Ա. Պիտանի գործադրութեան մէջ է, և Բ. ատրեգիլեան Ազգ. Սնտուկը բաց պարտք չը պիտի ունենայ։

Անմիջապէս քուէի դրուելով, Ժողովը միաձայն ընդունեցաւ և գոհացուցիչ գտաւ Քաղ. Ժողովոյ պատասխանագիրը։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Օրուան հարցադրութեան խնդիրը վերջացած է։ Կը մնայ փառաւորութեան քանի խնդիրը. գիտէք որ անցեալ նիստին Քաղ. Ժողովը համարտական դրկած էր և Ժողովս չէր ընդունած. այս անգամ գրած է թէ և ոչ բացայայտ կերպիւ, բայց լաւ կերպով կը խոստովանի իր հաշուականին եւ տուած ըլլալը. ուրեմն երբ Ժողովը Քաղաքական Ժողովոյ պատասխանագրին գոհացուցիչ ըլլալը քուէարկեց, հարկ է մանաւանդ իր վստահութիւնն ալ յայտնել անոր՝ եթէ այսպէս կ'ուզուի, ինչպէս Նորեան Էֆէնտի առաջարկեց։

Այս առաջարկութեան վրայ, Ժողովը միաձայն քուէարկութեամբ Քաղաքական Ժողովոյ վրայ կատարեալ վստահութիւն ունենալը յայտնեց։

Ժ.

Պաշտօնաթողութիւն 'ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կարդացինք այժմ Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարման խնդրոյն, Ժողովս իր նախընթաց նիստին մէջ երբ Սրբազան Պատրիարքին հրաժարականն առաւ, խորին պատկառանօք մը ընդունեց և անոր յանձնեց երթալ յայտնել Նորին Սրբազնութեան՝ Ժողովին պզտոյած յարգանաց ու վստահութիւնը, միաբանութեան ունեցած փառաւորութեան ու համակրանաց թարգման լինելով՝ խնդրել որ ետ առնու իր հրաժարականը, և յայտարարել թէ Ժողովը պատրաստ է ամեն կերպ դիւրութիւն ընծայել իրեն։ Այն պատգամաւորութեան անդամ ըլլալով Խորէնեան Տ. Մատթէոս վարդապետին հետ, երկուքնիս մեկնեցանք գացինք Սրբազան Պատրիարքին հարցնելու թէ որ Ժողովին մեր յանձնարարուած էր։ Ամեն բանէ առաջ Նորին Սրբազնութիւնը Ժողովին ցոյց տուած վստահութեան և յարգանաց համար մեծ շնորհակալութիւն յայտնեց և գոհ ալ յայտնել խնդրեց. իսկ հրաժարման համար անկարելի ըլլալը յայտարարեց թէ այն առթիւ ստիպուած է հրաժարութեամբ՝ որ անկարելի է ետ առնու իր հրաժարականը, և եթէ Ժողովն ալ Տեղապահ մը կարգել իր գործը դիւրացնելու համար, գործելու չը կրնար յանձնառու լինել. բայց պահել իր վրայ ամեն ինչ վերջին պատասխանատուութիւնը և ինք չկրնար ուրիշ ձեռքով գործ տեսնել։ Ասոնք այս եղած է Նորին Սրբազնութեան մեծական պատասխանը, թէև անոր մէջէն գործածեցինք զինքը համոզելու, սակայն հնար չեղաւ և բոլոր մեր ճարտարախօսութիւնները 'ի գերև ելան և ձեռնունայն ետ դարձանք։ Կը յաւելու որ գիր մը կայ Նորին Սրբազնութեան կողմէն Ժողովին, ինչպէս ինք խոստացած էր. սակայն փոխանակ զայն պատգամաւորութեան մ'եկու այսօր, և այս պատգամաւորութիւնը կը կարդայ Տ. Մատթէոս վարդապետ ու Պատրիարքական Փոխանորդ Տէր Միքայէլ և Օրթագիւղի Տ. Սահակ հայրերն։ Ուստի կը հրաւիրեմ այս պատգամաւորներուն մին՝ այն որ կուզէ՝ խօսիլ, և Ժողովին հաղորդել Սրբազան Հօր կամքը։

Տ. ՄԿՐԵԱՆ ՀԱՅՐ. — Սրբազան Պատրիարք Հայրն իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Ազգային Ժողովին ցուցած վստահութեան և համակրանաց համար. թէև խոստացած էր ինքնագիր նամակաւ պատասխանել այսօր Ժողովին, սակայն հարկ չը տեսնելով ուժանց պատճառաւ մեր միջոցաւ հաղորդել Ժողովին իր շնորհակալութիւնները և միանգամայն կրկնել իր այն յայտարարութիւնը թէ ինք գործանելոյ միճակի մէջ չէ իր վերահաս սպառութեանը պատճառաւ, թէև կը փափաքի միշտ ծառայել Ազգին։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այսուհետև Սրբազան Պատրիարքը կրկին յայտարարութեամբ ծանուցած է Ժողովին իր գործէ քաշուիլը. Ժողովին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այս կէտին վրայ, և խօսք կուտամ անոնց՝ որ կուզեն կարծիք յայտնել այն՝ մասին։

Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ. — Սրբազան Պատրիարքն իր անձին վրայ ինչ հիւանդութեան կարծիք որ կը յայտնէ, անիկա կատարեալ կերպով չանսանալի. նոյն իսկ բժիշկներն ալ կըսեն թէ Սրբազանին տկարութիւնն այն աստիճանի չէ որ պարտաւորի գործէ քաշուիլ։ Ուստի ամենուս ալ փափաքելի է որ Սրբազան Պատրիարքն իր հրաժարականէն խօսքը վերցնէ մէջտեղէն, և մեր կողմէ իր հիւանդութեան պատճառաւ, որ և կը յուսամ թէ ողորմութեամբն Աստուծոյ շուտով կը փարատի և կարող կ'ըլլայ դառնալ իր պաշտօնին գլուխը գտնուիլ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԵՐ. — Կ'ընդունինք Խորէն Սրբազանի առաջարկութիւնը, Սրբազան Պատրիարքին հրաժարականն անընդունելի է։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Նախորդ նիստին ալ Ժողովն անընդունելի գտաւ Սրբազանին հրաժարականը, և պատգամաւորութեամբ ձեռօք հաղորդեց Նորին Սրբազնութեան. բայց նա չուզեց ընդունիլ, և այսօր ալ նոյն դիտաւորութեան մէջ ըլլալը յայտնած է։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ինծ կը թուի թէ Ատենապետ Փաշան, բան մը պակաս խօսած էր Ն. Սրբազնութեան. ըսելու էր թէ զոյգ եկեղեցականութեան կոչուած օրէն ազգին նուիրուած էր ան, և քանի որ Ազգը իր ծառայութեան պէտքը կը տեսնէ և իր կենաց մինոյն որ այն կուզէ ազգին և եկեղեցւոյն ծառայելու, ինք չը կրնար մերժել, քանզի առնալ է. և թէ որ անկարող եմ ըսելով կը ստանձնի և չուզէր յանձն առնել, այդ մասին պէտք չէ հոգալ. հերիք է որ ինք Ազգ. Ժողովոյ փափաքանաց համեմատ իր հրաժարականն ետ առնու և Վարչութեան թող պէտք եղածը հոգալ իր բացակայութեան միջոցին գործերն ինչպէս անցնելու համար։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Փափազեան Էֆէնտին պատասխանելով կըսեմ որ իր անդամակած խօսքերէն բան մը պակաս չթողինք. և ինչպէս պահ մը առաջ ալ ըսի, ամեն ճարտարախօսութիւններ թափեցինք իր առջև. սակայն չը յաջողեցանք։ Սրբազան Պատրիարքը շատ մը խօսքերէ ետև ալ ըսաւ թէ՝ գիտեմ որ նուիրուած է կեանքս Եկեղեցւոյ և Ազգին ծառայութեան, և կը յիշեմ այն խօսքը որ ըսիր թէ պատրիարքութեան ընտրուած ժամանակս, թէ մեռնիմ պիտի Ազգին ծառայելով, Պատրիարք մեռնիմ. սակայն երբ նաւակ մը կայանի, առաջ պէտք մէկ ընթերցման գլուխ չեմ կրնար ընծայել պարտաւորութիւնը. բանն է որ զօրութիւնս սպառած է, ասոր համար չեմ ուզեր ազգային գործոց գլուխը մնալ։

ՆՈՒՍՈՒՊԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Ըստ որում Սրբազան Պատրիարքն իր հիւանդութիւնն զգացած օրէն ի՛նչ վիճակի մէջ էր նէ՝ հիմայ նոյն վիճակին մէջ չըլլալն ինք ալ ըսած է. ինչպէս որ իրեն բարեկամ և իրեն երեսփոխան շատեր տեսնելու գացած օրս բաւ թէ մեծ տարբերութիւն կայ. ուստի առանց որոշակի գիտնալու թէ ո՞րքան ժամանակի մէջ կրնայ իր հիւանդութիւնը, համարինք թէ երկու կամ երեք ամիսէն, այդքան ժամանակի համար՝ կըսեմ թէ տեղապահ մը դրուի, 'և հիւանդութիւնն անցնելուն պէս դառնայ գայ իր աթոռը նստի։

ՁԱՅՆԵՐ. — Նուսուպեան Էֆէնտիի առաջարկութիւնը քուէի դրուի։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Բայց արդէն Սրբազան Պատրիարքը հաճութիւն յայտնած չէ տեղապահ դրուելու մասին. ուստի չը յաջողիր այս տեղապահի խնդիրը։ Ես կըսեմ թէ քանի որ Ժողովը անձնական վստահութիւն կը տածէ Սրբազան Պատրիարքին համար, և անկեղծ սիրով կը փափաքի անոր շատով առողջութիւն գտնելուն, աւելի լաւ է յանձնել Վարչութեան երկու ժողովոյ, որ բանակցին Սրբազան Պատրիարքին հետ և փորձական միջոներն քաղցրութեամբ համար հարկ եղածը առաջինն հաճութեամբ. այնպէս որ մէկ կողմէն ալ-

գոյին գործերն բառ օրինի ուսմունքին. մանաւանդ Արտաքին Պատրիարքը զինքն գործածելու համար առժամանակ մի հանգիստ ընել և զերծ մնալ այդպիսի հոգերէ. Այս մասին Պատրիարք և Վարչութեան ժողովը եթէ կարօտութիւն ունենան, կրնա՛ն նաև Ազգ. Ժողովին դիմել, խնդրելով ընելիք անօրէնութիւնը վաւերացնելու համար. Իսկ Ժողովս միայն իր անեցած ամենակատարեալ վստահութիւնը Նորին Սրբազնութեան յայտնելով և իր առողջութեան համար բարեմաղթութիւն ընելով բաւականանայ։ Եթէ այս առաջարկութեանս դէմ դիտողութիւն մը ընող չկայ, քուէի դնեմ։

(Ընդհանուր հաւանութեան ցոյցեր)

Անմիջապէս Ատենապետ Փաշային առաջարկութիւնը քուէի դրուելով, Ժողովը համաձայնութեամբ կերպիւ ամենակատարեալ վստահութիւն յայտնել Սրբազան Պատրիարքին, և անոր հրաժարականն որ և է կերպիւ անընդունելի ըլլալն ՈՐՈՇԵՑ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ — Որովհետև Պիւզանդն կը մնայ Ժողովոյ այս որոշումը պաշտօնագրել թէ Սրբազան Պատրիարքին և թէ Վարչութեան Խառն Ժողովին, և մանաւանդ հրաւիրել ըզ Վարչութիւնն՝ որ Նորին Սրբազնութեան հետ բանակցելով՝ փոփոխման մերձնոյն քալելու համար ալ եղածը անօրինակ համաձայնութեամբ։

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա.

Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Քննարկութիւն Ա. յօդուածոյ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Օրակարգին համեմատ այսօրուան առաջին գործերնիս պիտի ըլլայ քննարկութեան ձեռնարկել Սահմանադրութեան Ա. յօդուածոյն վրայ։ Ժողովը գիտէ արդէն որ այս Ա. յօդուածոյն վճռականութիւնը փակուած ժամանակ շատ ու շատ առաջարկութիւններ եղած էին, զորս սրբագրելու և բարեկարգութիւնը դիւրացնելու համար անկախ մը ընելու պէտք ունէր Ժողովը. և յանձնաժողով մը կազմեց այս գործին համար։ Այն յանձնաժողովն երկու անգամ նիստ ընելով առաջարկութիւններն ամփոփեց և ընդ ամենն երկու միբանելով՝ երկու ծրագիր պատրաստեց, որոնք տպուեցան երեսփոխանաց կանխաւ ցրուելու համար։ Թերևս այդ երկու ծրագիրներուն մէկը կընդունէր Ժողովը, կամ՝ երկուքն ալ կը մերժէր. բայց դժբաղդաբար առաջինը ժամանակին հասաւ երեսփոխանաց ձեռքն, իսկ երկրորդն այսօր կը ցրուի, ինչպէս որ ես ալ հիմա առի. ուստի կարծեմ՝ ժամանակի պէտք կայ այս ծրագիրներն խմբագրելու համար. այդպիսի պարագայի մը մէջ, յարմար առաջարկութեանց երկու ամփոփումը հիմ՝ բռնելով պիտի բանակցութեան ենթարկենք Ա. յօդուածը, ինչպէս պիտի ընենք։ Եթէ Ժողովը կը հաճի, մէկ մէկ առանձնապէս յանձնենք քննել ելնել և կարգաւ և փոփոխանել. և յետոյ, եթէ համաձայն գտնուինք մերերնիս, բանակցութեան սկսինք։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Այո. Ժամանակի պէտք կայ. կառաջարկեմ որ Ա. յօդուածոյ բանակցութիւնն այսօր ետ ձգուի։ Երկրորդ՝ կառաջարկեմ որ յաջորդ յօդուածն՝ որ է թագային մատակարարութեան մասն, օրակարգն անցնի. վասն զի շատ մտածելիք ունինք անոր վրայ։

Այս միջոցին երեսփոխան Մէրզէմ-Պաշի Էֆէնտիի կողմէն Պիւզանդին գիր մը տրուած ըլլալը յայտնեց Ատենապետ 'փաշան' որ կարդացուեցաւ. և ահաւասիկ.

Վսեմափայլ Փաշա, Ատենապետ
Ազգ. Ժողովոյ.

Ներեցէք որ ուշ մնալուս համար առեն չանեցայ Ժողովոյ բացումէն առաջ Ձեր Վսեմութեանը ստանալու և յանձնախմբին երկրորդ ամփոփման ծրագրին չեմ՝ գիտեր ինչ պատճառաւ երեսփոխանաց ցրուած չըլլալուն վրայ խօսելու։

Ահաւասիկ փաշա էֆէնտի, ինչ որ ըսելով պիտի խօսէի, գրով կը յայտնեմ այժմ։

Բ. ամփոփման ծրագրին ձեռագիրն երկուշաբթի առաւօտ կանուխ Փափազեան էֆէնտիի միջոցաւ տպարան յանձնուեցաւ եւ, նոյն օրը տպարանը փակ չկրցաւ տալ, վասն զի դեռ առաջինն աւարտած չէր. երեքշաբթի օրն ես խնդրոյ անձամբ գնացի տպարան և սրբագրութիւններն ամբողջացնելէ ետև աշխատանքն մնացը թողել տուի, և մէկ օրինակն առնելով դարձ եկայ, ակնկալելով որ Ա. ամփոփման ծրագրին հետ նոյն իրիկունն Պատրիարքարան ղրկել կուտան։ Հետևեալ օրը չորեքշաբթի Ա. ամփոփումը կը ղրկուի ի Պատրիարքարան, բայց Բ.ը սխալմամբ տպարանը կը մնայ մինչև որ ես պատահմամբ կիմանամ և յառաջ մարդ կարգելով նոյն իրիկունն Պատրիարքարան ղըրկել կուտամ։

Բայց Ա. ամփոփման ծրագրին արդէն երեսփոխանաց ցրուած ըլլալով՝ Բ.ը կը մնայ, որուն մէկ մասն երէկ և մեծագոյն մասն այսօր կը ցրուի երեսփոխանաց նոյն իսկ Խորհրդարան մտնելու պահուն։

Խնդրեմ այս միճակին մէջ իմ կողմէ առանց թերութեան մ'եղած ըլլալը ցուցնէ որ բարեկարգութեան գործը դժուարութեան կը հանդիպի։

Մնամ խորին յարգանօք

7 Նոյեմբեր 75 Յ. ՄԷՐԶԷՄ-ՊԱՇԻ

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՖ. — Այսօր վրայ ես ալ իմ կողմէ կը յաւելցնեմ, թէ այս երկու ամփոփմանց ծրագիրներու տպագրութեան գործին երբէք միջամտած չեմ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խօսքը Փափազեան էֆէնտիին է։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Այս ամփոփման ծրագրին ձեռագիրն ինծի յանձնուած օրն անցեալ շաբաթ էր. անմիջապէս տարի տպարանը և պատուիրեցի որ հետևեալ կիրակի օրն ալ գործաւոր բանեցնեն և հասցնեն։ Նոյն օրը նաև Մէրզէմ-Պաշի էֆէնտիին ալ տուի Բ. ամփոփման ձեռագիրն ուղելու։ Կիրակի առաւ կը ղրկեմ ըսաւ, և չը ղրկեց։ Պարտաւորեցայ կիրակի առաւօտ Մկրտիչ եասախճին Մէրզէմ-Պաշի Էֆէնտիին տունը ղրկել, որ դացեր և գիրը չէր գտեր. եթէ կիրակի առաւօտ Բ. ամփոփման ձեռագիրն ալ գար, տպարանը չը կար որ այժմ ետ չէր մնար. վասն զի կիրակի օր ժամը 3ին Ա. ամփոփման փորձերն եկան. բաւ է որ Բ. ամփոփումն ալ շաբթու նոյն օրը ժամանակ կար։

Հետևեալ երկուշաբթի առտուն Մէրզէմ-Պաշի էֆէնտիին կողմէ Բ. ամփոփման ձեռագիրն եկաւ. ղրկեցի անմիջապէս տպարան և հետևեալ երեքշաբթի օրը մինչեւ փորձը կը նայէի. Մէրզէմ-Պաշի էֆէնտիի կողմէ Սեթեան Տիգրան էֆէնտին եկաւ խնդրելու որ եթէ ժամանակ չունիմ, յանձնեմ իրեն՝ որ տանի Մէրզէմ-Պաշի էֆէնտիին. բայց որովհետև կէս եղած էր սրբագրութիւնը, չտուի և ըսի որ ինք եթէ նայելիք ունի՝ կրնայ տպարան երթալ ուհոն նայիլ։ Երեքշաբթի ժամը 6էր, Բ. ամփոփման սրբագրեալ փորձը տպարան ղրկեցի. այսպէս է ամբողջութեամբ, ժամերն ալ վրան կը նշանակեմ, ինչպէս կրնէի իմ՝ անհնարինութեան միջոցին, որպէս զի յետաձգութեան պատասխանատուն որոշ ճանչցուի։ Նամակներուն ալ ապացուցի՝ որ եթէ տպարան և տպագնելու շուտ հասցնեն Պատրիարքարան։

Զի մանաւանդ ըսելու որ գիտնալով Պաղտատլեան էֆէնտին ալ երկուշաբթի օրը Գալաթիա ըլլալով, ապացուցի անոր ալ՝ որ երեքշաբթի առաւօտ Պատրիարքարան իջնալ՝ խօսէ Պիւզանդեան էֆէնտիին որ երեսփոխանաց հրաւիրագրերը պատրաստել տայ, բայց փակել չտայ, որպէս զի երկու ամփոփմանց տպեալ թուղթերն ալ ի միասին ծրարուին և այնպէս ղրկուին երեսփոխանաց։ Չորեքշաբթի օրը ես չուզեցի, որ տեսայ որ նամակները կը ցրուին, և երբ իմացայ որ Բ. ամփոփումն ի միասին չէ, անմիջապէս գացի Գալաթիա և տեղեկացայ որ տպարանէն ժամը 9ին մասրը ծրար մը թուղթ ղրկեր են և Ս. Էջմիածնյ գանձարան Հաճի Գալթան ալ Աճեմեան ժամանցին հետ Պատրիարքարան ղրկեր է։ Հինգշաբթի առաւօտ Եսայեան էֆէնտի Գալաթա երթալը տեսայ Գալաթիա, անտարակոյս ղրկեցի տպարան և անկէ Պատրիարքարան, որպէս զի Բ. ամփոփման թուղթերը ցրուել տայ։ Եթէ առջևն ցրուած չէն։ Այս իմ գիտցածս ա-

տոր են ։

ՄԵՐՍԷՄ-ԳՈՒԼԻ Օ. ԷՖ. — Փոփոխեալ Լէյիհայի բաժիններուն մէջ այնպիսի բաներ կան զորս չեմ հասկնար. ինծի մարդ զրկեր է և չէ գտեր կրնալ. այս խօսքերուն մէկն ալ չեմ ըմբռներ ։ Ես երեսփոխի տասն դալի տալուն, Բ. ամփոփումն չորսուած կեցած էր, անմիջապէս մանուը գնել տալ և հաս մէն ալ տալ զորս եղայ ։

ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Երկու ամփոփման ծրագիրներն ալ երեսփոխի որ տպուած և պատրաստ էին. առաջինը նոյն որ գրուեր էր Պատրիարքարան, բայց երկրորդը մնացեր էր, որովհետև տանուլ չէ եղեր ։ Երկու տպագրած իմ գիտցածս այս է ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այս ամեն խօսքերէն յայտնի եղածը այն է որ ամփոփումներն ժամանակին չեն կրցեր ցրուիլ. ինչ որ է եղեր է. հիմա Ժողովն եթէ կուզէ երկու ծրագիրն ալ կարդանք. իսկ թէ որ քուէարկութիւնն այսօր չպիտի ըլլայ, պարապ բան է կարդալն ։ Ուստի Ժողովին պիտի հարցնեմ թէ կուզէ՞ արդեօք այսօր քուէարկութիւնը կատարել կամ ոչ ։

Հետևապէս Ատենադպիր փաշան քուէի դրաւ, և Ժողովը միաձայն ետ ձգելին ՈՐՈՇԵՑ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կը ցաւիմ միայն որ մինչև Ա. յօդուածոյն քուէարկութեան այսօր ըլլալուն կը փափաքէի ես ալ. որովհետև այսօրուընէ անդին ուղևորութեան մը պիտի ըլլամ, քիչ ժամանակի համար. կը փափաքէի որ Կ. Պոլսէ մեկնելէս առաջ սա՛ քուէարկութիւնը կատարուէր. բայց հոգ չէ, թող այդ գործը կանոնաւոր կերպով յառաջ երթայ և իմ փափագս ես ալ մնայ ։ — Ուրեմն կանցնինք Օրակարգի միւս խնդրոյն ։

Ը.

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Գաւառի համարատուութեան՝ քնն. Ժողովոյ կողմէ մատուցեալ հաշուեկշռին վրայ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այժմ Համարակալութեան գիւանի տեղեկագիրը նախորդ նըստի ատենագրութեան մէջ անցած ըլլալով՝ երեսփոխանք հարկաւ ինացած են զայն. կը մնայ այսօր ընթեռնուլ նախ, և յետոյ նկատողութեան առնուլ, եթէ Ժողովը հաճի. ուստի տեղեկագրին ո՛վ որ է կը հրաւիրեմ 'ի բեմ ։

Համարակալութեան Գիւանին անդամներէն Միրզայեան Սիմոն Էֆէնտին, որ տեղեկագիրը ստորագրած էր Գիւանին խնդրոյն, Քաղաքական Ժողովոյ անդամ ըլլալուն պատճառաւ հրաժարելով այն տեղեկագրութեան պաշտօնէն, և իր գիւանական միւս անդամակիցները ներկայ չը գտնուելով, Ատենադպիր փաշայի հրաւիրանաց վրայ՝ Ատենադպիր Ալաճաճեան Էֆէնտին կարդաց յիշեալ տեղեկագիրը ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Գիւանին՝ այն մեծ խնդիրներէն մէկն է որ առանց վճարմանութեան չեն կրնար անցնիլ. ամեն խորհրդարանական ատեաններ այս խնդրոյն վճարմանութեանը կեդրոնին նախ քան զամենայն ինչ ։ Ուստի Ժողովին պարտքն է իր կամքը յայտնել եթէ այժմ մէն անմիջապէս կուզէ Գիւանին վճարմանութեանն սկսիլ. իսկ թէ որ այսօր չուզեր, վճարմանութեան օրն որոշելու է ։

ՄԵՐՍԷՄ-ԳՈՒԼԻ Օ. ԷՖ. — Կառաջարկեմ յետաձգել այսօր այս խնդիրն, քանի որ բաւական չատենիս դեռ պատրաստուած չենք ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այսօր յետաձգման որ ըլլալը է կարծեմ. ինչ որ է, եթէ Ժողովը կընդունի այս յետաձգման առաջարկութիւնը, կը մնայ վճարմանութեան օրն որոշել ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Այս խնդրոյն վճարմանութիւնն ըլլալու համար պէտք էր Համարակալութեան գիւանէն զատ տեղեկագրին մէջ Գիւանին որոշած ծախքերուն մանրամասնութիւնն ալ ցուցուած ըլլար, ինչպէս որ կ'ըլլայ ուրիշ սահմանադրական ազգաց մէջ. մանաւանդ որ Ազգ. Ժողովս առաջին անգամ է որ Գիւանի վճարմանութեան պիտի մտնէ և զայն պիտի քուէարկէ ։

Քանի որ ասոնցմէ եղած չէ, թէ որ վճարմանութիւնն ուրիշ օրուան ալ ձգուի, դարձեալ անկարող պիտի ըլլանք որոշ գաղափար մը ունենալու, որովհետև մեր երեսփոխանքս պարտաւոր չենք Պատրիարքարան երթալ և եւս մտադրել ծախուց մանրամասնութիւններն ուրիշ անցից ցնել ։ Ինծի կերևայ թէ Համարակալութեան գիւանը կես միջոց մը գործածեր է, կամ աւելի աղէկ՝ անցուց տեղը կարծել ուզեր է ։ Այդ տեսնելով որ տարիին կէսն յարգին անցած է, և գիտնալով որ Սահմանադրութիւնը կը պահանջէ տարեգլխէն Զ ամիս առաջ Գիւանին քննութեան առնուլ և որոշել, աւելի լաւ կըլլայ այժմէն զալ տարւոյն հաշուը և Գիւանին յանձնել Համարակալութեան գիւանին, որպէս զի հաստ և մանրամասն քննութեան մը անցնելէ ետքը տեղեկագիր մը բերէ մեզի. միւս կողմէ Վարչութեան ալ ըսել որ այս տարի առաջին անգամ ըլլալով Համարակալութեան կեդրոնական մնասնկին ծախքերը յանձնանէ, մինչև տարեգլուխ առանց պարտք ձգելու, ինչպէս որ տարին իր պատասխանատուութեան մէջ ալ բաւած էր թէ նոր պարտք չը պիտի թողու ։

ՄԵՐՍԷՄ-ԳՈՒԼԻ Օ. ԷՖ. — Կը կրկնեմ Փոփոխեալ Լէյիհայի առաջարկութիւնը ։

(Հաւանութեան նշաններ) ։

ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Փոփոխեալ Լէյիհայի կըսէ թէ Համարակալութեան գիւանն անոյշ տեղը կապած է, սխալ է այս. Համարակալութեան գիւանն այս տարուան համար ուրիշ կերպով չէր կրնար ընել, քանի որ չը գիտէ թէ ազգային տուրքն ինչ արդիւնք պիտի ունենայ, և միւս հասոյթից աղբիւրներն արաշ կերպիւ յայտնի չեն ։

ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Ես ալ պիտի կրկնեմ Փոփոխեալ Լէյիհայի առաջարկութիւնը, յաւելնելով թէ Վարչութիւնն՝ ինչպէս Համարակալութեան գիւանն բաած է, կեդրոնական մնասկին հասոյթից աղբիւրներն առաջադրելու և ճշգութեան մէջ մտցնելու է, որպէս զի կարենայ բոլոր օրինաւոր պիւտճէ մը սահմանել. ապա թէ ոչ՝ այս անորոշ վիճակին մէջ չկրնար ըլլալ. վասն զի՝ պիւտճէները ինչպէս յայտնի է, ծախուց եւ մուտից համեմատական հաշիւներն վրայ կը հիմնուին, այնպէս որ ամենատեսութիւն մը ունենայ ։ Մեր պիւտճէն այդ վիճակին մէջ չեմ տեսներ, քանի որ մեկը ամբողջ րիքներն որոշել և ճշդել չէ. ուստի լաւ է յառաջիկայ տարուան համար տարրել և հաստատուն հիման վրայ պիւտճէ մը պատրաստել և բերել առ 'ի վաւերացումն ։

Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ. — Երկու տանուտէր Կրօն. Ժողովոյ՝ պարտ անձին կը համարիմ յայտ առնել որ այս պիւտճէն չքնուած ժամանակ Կրօն. Ժողովոյ կարծիքն առնուած չէ. Կրօն. Ժողովն խորհուրդ ունէր կարծիք տալ այն մասին՝ որ իր գիւանին ծախսը կը վերաբերի. հետևապէս բաւ իս և բաւ Կրօն. Ժողովոյ պիւտճէն այս կէտին մէջ ալ պակասաւոր է ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ժողովը կը տեսնէ որ անոնք պակասաւոր կը գտնեն ոչ միայն Համարակալութեան գիւանին տեղեկագիրն, այլ նաև նոյն իսկ ներկայացեալ պիւտճէն, ըսելով թէ հաստատուն հիման մը վրայ չքնուած չէ. սա՛ ստոյգ է որ միտքը կոյ, բայց գործնպը ցուցնող չեմ տեսներ ։ Փոփոխեալ Լէյիհայի կառաջարկէ — եթէ սխալ չեմ հասկցած իր առաջարկութիւնն — որ Համարակալութեան գիւանին յանձնուի գալ տարուան համար պիւտճէ մը պատրաստել. բայց աւելի չկրնար ըլլալ. սահմանադրական ազգաց մէջ պիւտճէն Վարչութիւնը կուտայ միշտ, վասն զի այն գիտէ՝ ինչ ծախքեր կան ընելիք . . .

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Իմ առաջարկս սխալ հասկցաք Ատենադպիր փաշա. ես չըսի թէ Համարակալութեան գիւանը չինէ պիւտճէն, այլ անոր յանձնուի միայն մանրամասն քննութիւններն ընել ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — (շարունակելով) Վարչութեան ներկայացուցած պիւտճէն այս տարուան համար ըլլալով, և Փոփոխեալ Լէյիհային այս տարուան համար պիւտճէի կարօտութիւն չունենալով, առաջիկայ տարւոյ համար նոր պիւտճէ մը ուզած էր. և բաւ արդեամ սա չեմ, ինչ պիտի յանձնուի Համարակալութեան գիւանին և նա ինչ պիտի ընէ ։ Կը տեսնէք որ հիմը սխալ է, այս սխալը պէտք է ուղղել ։ Քանի որ այս տարի պիւտճէ չը պիտի կրնանք վաւերացնել, բաւարար օրինաւոր վճարումն ժամանակն անցած է. և քանի որ հիմնական փոփոխութեան քուէ տալիք Քաղ. Ժողովին համար, բանիք Վարչութեան՝ որ այս տա-

րի առևտրական կերպիւ յանձնանձէ ծախսերը, տարեգլխին բաց սրտով չը ձգելու պայմանաւ, ինչպէս որ խոստացած է. և այս տարուան համար պիւտճէի խնդիրը գոցենք : Իսկ գալ տարուան համար, ըստ որում Համայնականութեան դիւանը կըսէ թէ մեծ աղբիւրները պէտք է որոշուին, որպէս զի ըստ այնմ եկրն ալ սահմանուի, եթէ սպասենք որ նոր Վարչութիւնը գայ, տարեգլուխը կանցնի և չենք կրնար օրի նուիրեալ ժամանակին պիւտճէն հաստատել. ուստի գալ տարուան համար դարձեալ արդի վարչութիւնը պէտք է հրաւիրենք՝ որ իւր երկրորդ վարձատութեամբ հաստատուն հիման վրայ պիւտճէ մը պատրաստէ. Թերևս այս տարուան համար չինածը կը փոխէ և բոլորովին նոր պիւտճէ մը կը բերէ. այն ատեն բաց օրինի Համայնականութեան դիւանն ալ կը քննէ զայն Բայց բան մը կայ՝ զոր հիմակուընէ Ժողովին ուշադրութեան կը յանձնեմ. երբ նոր պիւտճէն գայ, նոյն ատեն եթէ ես ալ ասոր չը գտնուիմ մեր Համայնականութեան դիւանին կերպարանքը փոխել պէտք է, վասն զի Քաղ. Ժողովոյ անդամոց մէկն անոր ալ անդամ է. այս չը կրնար ըլլալ. բայց այս բանը հիմակուան կարգադրելու խնդիր չէ, երբ կարգը գայ՝ այն ատեն պէտք է ընել, կամ լաւ ես՝ գալ տարուան պիւտճէին քննութեան համար Ժողովը փոխանակ Համայնականութեան դիւանին յանձնելու մասնաւոր յանձնաժողով մը կրնայ կարգել՝ մէջը Քաղ. Ժողովէն անդամ՝ չը գտնուելու պայմանաւ. այս ալ կրնայ ըլլալ :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ատենադրութիւնը կը պահանջէ որ տարեգլխէն երկու ամիս առաջ պիւտճէն ներկայացած պիտի ըլլայ Ազգային Ժողովոյն. ըսել է որ մինչև փետրուար ամսուն վերջը պիւտճէն պատրաստ պէտք է ըլլայ, որպէս զի մարտ ամսուն սկիզբները նկատողութեան առնուի : Բայց Ժողովս Կանոնագրութենն ալ կը պահանջէ որ մարտի վերջերն Ժողովոյ նիստերը գոցուած պիտի ըլլան. ուստի հարկ կըլլայ որ դեկտեմբերի վերջերը պիւտճէն պատրաստ ըլլայ. որպէս զի յունվարի սկիզբները նկատողութեան առնուի : Այս պարագաներն ալ այժմէն պէտք է ճշդուին :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ամփոփելով խնդիրը բուն պիտի դնեմ առ քուէարկել որ՝ Ժողովս վաւեր ըլլալով Քաղ. Ժողովոյ այն խոստման վրայ թէ տարեգլխուն բաց սրտոր չը պիտի ձգէ, այս տարուան համար պիւտճէն վաւերացնելէ ետ կը կենայ, և կը հրաւիրէ զՎարչութիւնն որ գալիք տարւոյն համար պիւտճէ մը պատրաստէ մինչև յառաջիկայ յունվար մէկ Ժողովս ներկայացնելու պայմանաւ :

ԻԻԹԻՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Էս բարեփոխութիւն մը կառաջարկեմ այդ մասին. ըստ որում Ատենադրութիւնը կը պահանջէ թէ տարեգլուխէն երկու ամիս առաջ պատրաստ ըլլայ պիւտճէն, որ ըսել է մարտ մէկին. կառաջարկեմ որ Ատենադրութեանն չխոտորինք, և ըստ այնմ պարմանի յանձնենք Վարչութեան յառաջիկայ տարուան պիւտճէն պատրաստել, որպէս զի Վարչութիւնը կարող ըլլայ մեծ աղբիւրները ճշդել և անոր համեմատ պիւտճէ մը պատրաստել. վասն զի՝ ինչպէս Վարչութիւնն իւր նամակին մէջ ալ յիշած է, ամիսներ կան՝ որոց հասոյթը կտատանոյ, և կան ալ՝ որ կը նուազի. այս նկատմամբ փոխանակ մինչև յունվար մէկին պատրաստելու, մինչև մարտ մէկին պատրաստելու համար պայմանաժամ տալու է Վարչութեան :

Տ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱՐԴ. — (Անդամ կրօն. ժողովոյ) Համայնականութեան դիւանի տեղեկագիրն իւր եզրակացութեան 2րդ մասին մէջ կըսէ թէ՝ Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան պատճառաւ հասարակաց սեղանը վերցնելու մասին եղած կարգադրութիւնն արդարացի է և գործադրել պէտք է : Ձենք գիտեր թէ ո՞վ կարգադրեր և ո՞վ գործադրեր է այս բանը. բուն կըսի. ամբաստանել չէ միտքս, միայն թէ հասկցնել կուզեմ որ Կրօն. Ժողովը չը գիտեր այդ ներքին բարեկարգութեան մասը. բանզի պիւտճէն ոչ խառն Ժողովէն անցած է և ոչ Կրօն. Ժողովին ներկայացած :

ԷՍԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Անդամ Քաղ. Ժողովոյ) Քաղ. Ժողովը պիւտճէն չինած ժամանակ ոչ իւր նախորդներէն և ոչ Ատենադրութենէն երբէք կանոն չառաւ Կրօն. Ժողովոյ ալ ներկայացնելու. անոր համար Քաղ. Ժողովն իւր նախորդաց պէս իւր չինեց պիւտճէն և ներկայացուց Ազգ. Ժողովոյ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ներսէս վարդապետին պատասխանելով կըսեմ թէ ձեր յառաջ բերած կէտը պիւտճէի խնդիր չէ, միայն յարաբերութիւն մը ունի անոր հետ իբր ներքին մատակարարութեան վերաբերեալ խնդիր, և պիւտճէն եա մնալով այդ խնդիրն ալ կը մնայ անկախ. ուստի թէ որ դիտողութիւն մ'ունիք այդ կէտին վրայ, կրնաք ըր Վարչութեան առևանին մէջ խօսիլ : Իսկ գալով Էսայեան էֆէնտին, կը պատասխանեմ թէ Վարչութիւն ըսելով մեր Սահմանադրական Կրօն. և Քաղ. երկու Ժողովները մէկտեղ կիմանանք, երկուքն ալ արքունի հրամանագիրներով հաստատուած են, երկուքն ալ Թագրիր կը գրեն, և Քաղաքական Ժողովը պարտաւոր է պիւտճէն կարգադրելու ատեն Վարչութեան ամեն ճիւղերուն պէտքերը նախատեսել, քննել և որոշել :

ԷՍԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ատենադրութիւնը նոյնը է. նա կըսէ թէ պիւտճէն Քաղաքական Ժողովը կը պատրաստէ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այդ ըսել չէ թէ Քաղ. Ժողովը Կրօնականին պէտքերը չը հոգար. պիւտճէն չինած ժամանակ Կրօն. Ժողովին ալ հարցնելու էր թէ ինչ ծախք ունի : Ինչ և իցէ, այս խնդիրն երկար յուզելու հարկ չը կայ :

ԷՍԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ձէ թէ չենք ուզեր գիտել Կրօն. Ժողովին, այլ կանոն եղած չէ ըսել ուզեցի. եթէ այդպիսի կանոն մը ըլլայ գիտնանք՝ կրնանք գիտել :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐԲԱԶԱՆ. — Խօսք կուզեմ իբրև ատենապետ Կրօն. Ժողովոյ կը խնդրեմ որ այս խնդիրը լուսաբանուի :

ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Խօսք կուզեմ, իբրև անդամ Քաղ. Ժողովոյ, խնդիրը լուսաբանելու համար :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Արդէն բացատրեցի թէ Քաղ. Ժողովոյ պարտաւորութիւնն էր Կրօնականին գիտել և անոր ծախքն ալ իմանալ. բայց չէ գիտեր :

ԷՍԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ինչ օրէնքով. Ատենադրութիւնն այդպիսի բան մը չը պահանջեր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Քանի որ Ատենադրութիւնը Վարչութիւն կըսէ, այս բառը երկու Ժողովոյ միանգամայն կը պատկանի. բայայտ է որ պիւտճէն Քաղ. Ժողովը պիտի պատրաստէ, բայց Վարչութեան ամեն ճիւղերուն ալ ծախքերը քննել և սահմանելէն ետև պիտի պատրաստէ, չէ նէ չինածը պակասաւոր կըլլայ:

ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Մեր ներկայացուցած պիւտճէին համար Կրօն. Ժողովոյ կողմէն եղած դիտողութիւններն իրաւացի են. Կրօնական Ժողովն ալ էր առաջ կարծեմ իւր դիտողութիւններն ընելու մօտ՝ պիւտճէն առնուլ ուզեց և զրկեցինք օրինակը. բայց դժբաղդաբար մինչև այն ատեն ներկայացած էր պիւտճէն Ազգ. Ժողովին. եթէ ներկայացած չըլլար, կարելի էր նկատողութեան առնուլ : Այս էր ըսելիքս :

ԷՍԱՅԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ահաւասիկ՝ Ատենադրութիւնն ինչ կըսէ պիւտճէի մասին, (և կարդաց հետևեալը) «Ընդհանուր խորհուրդը «տարեգլխէն երկու ամիս առաջ՝ յետագայ «տարւոյ մէջ ըլլալիք հասոյթն ու ծախքը են- «թադրելով Հաշուատուութենէն առնելով, հաշ- «ուեկշիռը պիտի պատրաստէ և Քաղ. Ժողո- «վոյն ներկայացնէ» : Ատեն. յօդ. 46, երես 31 :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այո՛, այդպէս է, բայց Քաղ. Ժողովը իրեն ներկայացած պիւտճէն վաւերացնելէն առաջ պէտք եղած քննութիւններն ընել պարտաւոր է, և այն առթիւ Կրօնական Ժողովոյ պիւտճէն հոգալու համար անոր ալ գիտնել հարկ կայ. ինչ և է, այս խնդիրը կը գոցենք : Վասն զի աւելորդ է խօսիլ անոր վրայ քանի որ պիւտճէ վաւերացնելէ ետ կենալ կառաջարկուի : Հիմա Ժողովին վճռադրութեան արժանին այս է որ ներկայացեալ պիւտճէն կատարեալ չէ. նոյնպէս Համայնականութեան դիւանին կողմէ եղած տեղեկագրին ալ մանրամասնութիւն յանձնառութեան համար թերի է . . .

ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ Ս. ԷՖ. — (Յանուն դիւանի Համայնականութեան) դիւանը չէր կրնար ատկէ աւելի բան մը տեղեկագրել :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐԲԱԶԱՆ. — Ըստ Կրօնական Ժողովոյ թերի է պիւտճէն նաև անոր համար որ իրեն տարբեր տրուած չէ իւր ծախքերն ալ նշանակել տալու :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հետևաբար Ժողովս այս տարուան պիւտճէն պակասաւոր և թերի գտնելով պատշաճաւոր ներկայացուած չը

համարիր և զայն վաւերացնելէ ետ կը կենայ ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Պակասաւոր երեքի բաները այժմ չեն, այլ այս տարուան համար ալ Միալուն և ժամանակին անցած ըլլալուն համար ետ ձգել հարկ է ։

ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Ես ալ ձայնակից եմ այդ մասին ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Շատ աղէկ, զոր քաղաքագիտօրէն քաղ տալ կուզէք որեւէ այս կերպիւ կամփոփեմ. «Ազգային ժողովը նկատելով որ մինչեւ ատրեգլուխ քիչ ժամանակ մնացած է, այս տարուան համար պիւտճէն վաւերացնելու հարկ չտեսնէր ։»

Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ. — Եթէ այդ կերպիւ քուէարկուի, արիշ բան չէ այդ, այլ զմեզ ամբաստանել. պիտի մեղադրուինք թէ ինչո՞ւ աշխատեցանք, եթէ զալ տարուան համար յապաղինք ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խորէն սրբազանը Հիւանդութեան պատճառաւ քանի նիստերէ ի վեր հոս ներկայ չգտնուելով անտեղեակ ըլլալուն պատճառաւ կընէ այդ խօսքերը. պիւտճէն Վարչութենէն գալը դեռ շատ ժամանակ չըներ։

Գալով առաջիկայ տարւոյ պիւտճէի խնդրոյն, Ազգային ժողովը կը խնդրէ Վարչութենէն որ գալիք տարուան համար օրինաւոր պիւտճէ մը պատրաստէ և ներկայացնէ. այսպէ՞ս է ։ Կը մնայ ներկայացման ժամանակի խնդիրը. երկու առաջարկութիւն կայ այս մասին, մէկն է յունվար մէկին, և միւսը՝ մարտի մէկին ներկայացնել. Այս խնդրին ալ զատ քուէի պիտի դնեմ ։

ԱԼԻՔՍԱՆՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Յայտնի է որ Ազգային ժողովը կեդրոնական տուրք համար օրէնք մը քուէարկեց, որոյ համեմատ տուրք բաշխման ցուցակները Թուղ. Խորհուրդները պիտի պատրաստեն և զրկեն ի Պատրիարքարան, իրրեւ Տնտեսական Խորհրդոյ անդամ գիտեմ թէ տակաւին 2 Թաղէ հազիւ բաշխման ցուցակ եկած է. ասկէ մինչեւ յունվար մէկ՝ 2 ամսոյ չափ ժամանակ կայ. քանի որ պիւտճէն հաստատուն եկամտից վրայ հիմնել կուզուի, կարելի բան չէ այս 2 ամսուան մէջ Թաղական Թաղ. Խորհրդներէն բաշխման ցուցակները բերել տալ և հասկնալ թէ ի՞նչ արդիւնք պիտի ունենայ

կեդրոնական տուրքը ։ Ուստի փոխանակ մինչեւ յունվար մէկին պէտք է մինչեւ մարտի մէկը պատրաստել պիւտճէն ։

ՔԱՐԱՄԱՃԵԱՆ. Մ. ԷՖ. — Իրաւացի է այդ ։

Գիտողութիւններն սպառելով, Ատենապետ փաշան քուէի դրաւ նախ՝ գալիք տարուան համար մանրամասն պիւտճէ բերելու առաջարկութիւնը, զոր Ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ։

Յետոյ քուէի դրաւ նաեւ սոյն պիւտճին ներկայացման ժամանակի մասին եղած երկու առաջարկութիւնքն հետզհետէ ։

Նախ՝ մինչեւ մարտի մէկ ներկայացման առաջարկութիւնը և յետոյ՝ մինչեւ յունվարի մէկ ներկայացման առաջարկութիւնը քուէի դրուելով, երկուքն ալ հաւասար քուէանելութեան քուէ առնելով, այն է 13 ական քուէ. և որովհետեւ ասանկ պարագայի մէջ հարկ էր ըստ կանոնի Նախագահին կողմէն եղած կողմը հակիլ որոշումը, Ատենապետ փաշան անմիջապէս Տ. Խորէն սրբազանին հարցուց թէ ո՞ր կողմին քուէ տուած է. Ն. Սրբազնութիւնը յունվար մէկին համար քուէ տուած ըլլալը խոստովանելով, Ատենապետ փաշան յայտարարեց թէ Ժողովն առաջիկայ տարուան պիւտճէն յունվարի մէկին ներկայացնել կը վճռէ իր քուէով։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ժողովն իր այսօրեայ գործողութիւնն աւարտած է. կը մնայ յաջորդ նիստին Օրակարգն որոշել ։ Բայց ասկէ առաջ պարտաւորութիւն մը ունիմ կատարելիք. քիչ օրէն՝ ոչ կրոնական բանակցի վճռելի ընդունելու պաշտօնով պիտի մեկնիմ մայրաքաղաքէս, ուստի պատիւ ունիմ Ժողովոյս ամ ժամանակաւոր հրաժարական ուղղելու և շնորհակալութիւնս ընծայելու, որով կը յուսամ թէ քիչ ժամանակին վերադառնալով՝ դարձեալ Ժողովոյս աշխատակից գտնուելու բաղդը պիտի ունենամ ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍՐԲԱԶԱՆ. — Ժողովս բարեբաղդ պիտի համարէր զինքն Ատենապետ փաշա, եթէ կարելի ըլլար Ձեր Վսեմութեան այդ ուղեւորութիւնը՝ թէ և ժամանակեայ՝ ետ ձգել. բայց որովհետեւ մեծ պաշտօն մ'է, զոր բարե-

խնամ մեծութիւնը Ձեր Վսեմութեան վստահել կը հաճի. ուստի անյապաղ և ողջամբ վերադարձնիդ յերկնից բարեմաղթելով կը մնամ աղօթարար Ձեր Վսեմութեան յանձնարարուած գործոյն բարեյաջող կատարմանը համար ։

Զայս աւելով Նախագահ Տ. Խորէն սրբազան՝ եկեղեցական մաղթանք մը կարդաց, որում երեսփոխանք միահամուռ ոտքի վերայ կեցած ձայնակցեցան լռելեայն ։

Ատենապետ փաշան իր շնորհակալութիւնը Ժողովին մատուցանելէ ետեւ, առաջարկեց, և Ժողովն ԸՆԴՈՒՆԵՑ որ 15 օրէն գումարելի յաջորդ նիստը յետագայ Օրակարգն ունենայ ։

Ա. Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Քուէարկութիւն Ա. յօդուածոյ ։

Բ. Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Վիճաբանութիւն Բ. յօդուածոյ վրայ, որ է Թաղական մատակարարութեան կազմակերպութիւն ։

Ատեանը գոցուեցաւ ժամ 9 ին ։

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ	ԱՏԵՆԱՊԵՏ
Հ. Մ. ԱՅԱՃԱՃԵԱՆ	Մ. ՍԵԼԱՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1.	Տ. Խորէն	Եպիսկ.	Նար-պէյ	ԱՏԵՆԱՊԵՏ
2.	Տ. Ներսէս	Վ.	Ալաճեան	ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
3.	Տ. Ամբրոսիոս	»	Խաչէնտէրեան	
4.	Տ. Գէորգ	»	Դէրձակեան	
5.	Տ. Զաքարիա	»	Զիւմրիւթեան	
6.	Տ. Խորէն	»	Կիրայեան	
7.	Տ. Կարապետ	»	Սէրոբեան	
8.	Տ. Յովհաննէս	»	Փափազեան	
9.	Տ. Արիստակէս	Պ.	Մամբրէեան	
10.	Տ. Գրիգոր	»	Երամեան	
11.	Տ. Գրիգոր	»	Աճէմեան	
12.	Տ. Երեմիա	»	Խասգիւղցի	
13.	Տ. Սերովբէ	»	Սամաթիանեան	
14.	Տ. Վրթանէս	»	Միջագիւղցի	

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

1.	Սիմոն	Մաղաքեան	պէյ	ԱՏԵՆԱՊԵՏ
2.	Միքայէլ	Մանուկեան	Էֆէնտի	ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
3.	Աբրահամ	Հովեանց	»	
4.	Աստուր	Իփէքճեան	»	
5.	Խաչիկ	Ալէմշահեան	»	
6.	Կարապետ	Փափազեան	»	
7.	Միհրան	Եսայեան	»	
8.	Յակոբ	[illegible]	»	
9.	Յարութիւն	Գաւաշանեան	»	
10.	Սարգիս	Աբրահամեան	»	
11.	Սարգիս	Արապեան	»	
12.	Սիմոն	Միքայէլեան	»	
13.	Սիմոն	Նորատունկեան	»	
14.	Ստեփան	Խնդիրեան	»	

ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

ՄԵՔԵՆԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿԻՆ
ԽՈՐՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՆԱԽՈՒՑ ԾԱՏՆԱՅԵԱԼ

Որ ծախուի ի Գումգաբուի Պատրիարքարանի . և Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բակին և Հայ գրավաճառաց քով ։